

NEPŮVODNÍ A INVAZIVNÍ DRUHY

Specifickou oblastí, která úzce souvisí s ochranou biologické rozmanitosti jako celku i ochranou jednotlivých druhů a společenstev, je problematika šíření nepůvodních a invazních druhů rostlin a živočichů. Jejich rozšiřování představuje riziko z hlediska zachování biologické rozmanitosti na úrovni druhů, z hlediska nebezpečí křížení a ztráty genetické variability a z hlediska konkurence a vytlačování druhů původních.

Evropská Unie řeší problematiku nepůvodních a invazivních druhů především prostřednictvím **Nařízení EP a Rady č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů**, které stanovuje základní pravidla k nejvíce problematickým invazním druhům z hlediska EU. Zahrnuje mimo jiné kritéria hodnocení rizik, stanovení seznamu invazních druhů, omezení a režim případných výjimek, povinnost sledování, eradikace či regulace těchto druhů. Pro účely tohoto nařízení se rozumí **nepůvodními druhy** jakýkoli živý jedinci druhu, poddruhu nebo nižšího taxonu živočichů, rostlin, hub nebo mikroorganismů zavlečených nebo vysazených mimo svůj přirozený areál, patří sem všechny části, gamety, semena, vejce nebo propagule těchto druhů, jakož i kříženci, odrůdy či plemena, které mohou přežít a následně se rozmnožovat. **Invazním nepůvodním druhem** nepůvodní druh, u něž bylo zjištěno, že jeho zavlečení či vysazení nebo šíření ohrožuje biologickou rozmanitost a související ekosystémové služby nebo na ně má nepříznivý dopad.

V současné době nejsou invazní druhy rostlin a živočichů jednoznačně zahrnuty v žádné platné právní úpravě ČR. Problematika těchto druhů je zmíněna v **Zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, v **Zákoně č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči** a navazující **Vyhlášce č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů**. Dle zákona o ochraně přírody a krajiny se **geograficky nepůvodním druhem** rostliny nebo živočicha myslí druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu. Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu rostliny či živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody. Na povolení je vázána činnost úmyslná, tedy činnost vedená úmyslem rozšířit nepůvodní druh. Povolení k záměrnému šíření geograficky nepůvodních druhů vydávají ve správním řízení příslušné orgány ochrany přírody. **Invazní druh** je druh na daném území nepůvodní, člověkem zavlečený, který se zde nekontrolovaně šíří, přičemž agresivně vytlačuje původní druhy a ohrožují tak

biologickou diverzitu. Nekontrolované šíření těchto druhů pak může vést až k zásadní přeměně původních biotopů. **Zakazuje záměrné rozšiřování** geograficky nepůvodních druhů do NP, CHKO, NPR a PR (výjimky ze zákazu udělují na území NP, CHKO příslušné správy, výjimky ze zákazu na území NPR a PR udělují krajské úřady). V zákoně o rostlinolékařské péči se hovoří o tzv. **škodlivém organismu**, což je druh, kmen nebo biotyp rostlin, živočichů nebo původců chorob (například virů, bakterií, hub) škodící rostlinám nebo rostlinným produktům. Základní povinností fyzických a právnických osob je zjišťovat a omezovat výskyt a šíření škodlivých organismů včetně plevelů tak, aby nevznikla škoda jiným osobám nebo nedošlo k poškození životního prostředí anebo k ohrožení zdraví lidí nebo zvířat.

V Česku je registrováno na 1454 nepůvodních rostlin (z celkového počtu kolem 3 tisíc botanických druhů), více než 595 zavlečených bezobratlých (hmyz, pavouci, plži apod.), desítky druhů introdukovaných savců, plazů nebo ptáků. V evropském měřítku jde už o nejméně 12 tisíc botanických a zoologických vetřelců. Počet invazních druhů se za posledních třicet let zvýšil o 76 %. Škody, které zavlečené druhy způsobují zemědělcům, potravinářům, rybářům i celé krajině, již v Evropské unii ročně vyšplhaly na 12 miliard eur.

Z celkového počtu nepůvodních druhů rostlin a živočichů vyskytujících se na území ČR je za invazní považováno 61 druhů rostlin a 113 druhů živočichů.

Příklady invazivních druhů živočichů v ČR

Karas stříbřitý (<i>Carassius auratus</i>)	Krocán divoký (<i>Meleagris gallopavo</i>)
Střevlička východní (<i>Pseudorasbora parva</i>)	Páv korunkatý (<i>Pavo cristatus</i>)
Mýval severní (<i>Procyon lotor</i>)	Bažant obecný (<i>Phasianus colchicus</i>)
Norek americký (<i>Neovison vison</i>)	Liška polární (<i>Alopex lagopus</i>)
Ondatra pižmová (<i>Ondatra zibethicus</i>)	Antilopa jelení (<i>Antilope cervicapra</i>)
Psík mývalovitý (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	Koza bezoárová (<i>Capra aegagrus</i>)
Želva nádherná (<i>Trachemys scripta elegans</i>)	Svišť horský (<i>Marmota marmota</i>)
	Norek americký (<i>Neovison vison</i>)
	Muflon (<i>Ovis musimon</i>)

Zdroje:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů

Vyhláška č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů

Ministerstvo životního prostředí ČR

www.mzp.cz

Agentura ochrany přírody a krajiny

<http://www.ochranaprirody.cz/>